

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

Az Európai Unió Bírósága (EUB) a hét uniós intézmény egyike. Két igazságszolgáltatási fórum alkotja: a [Bíróság](#) és a [Törvényszék](#). Az Európai Unió igazságszolgáltatásért felelős szerve. Az igazságszolgáltatási fórumok gondosodnak az EU elsődleges és másodlagos jogának Unión belüli helyes értelmezéséről és alkalmazásáról. Felülvizsgálják az uniós intézmények jogi aktusainak jogszerűségét, és megállapítják, hogy a tagállamok teljesítik-e az elsődleges és a másodlagos jog szerinti kötelezettségeiket. Emellett a Bíróság a nemzeti bírák kérésére értelmezi az uniós jogot.

A BÍRÓSÁG

A. Jogalap

- Az EUSZ 19. cikke, az EUMSZ 251–281. cikke, az Euratom-Szerződés 136. cikke, valamint [a szerződésekhez csatolt, az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló, 3. sz. jegyzőkönyv \(a továbbiakban: az alapokmány\)](#).
- [Az Európai Parlament és a Tanács 2015. december 16-i \(EU, Euratom\) 2015/2422 rendelete az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló 3. jegyzőkönyv módosításáról](#).
- Az Unió költségvetése (4. szakasz).

B. Összetétel és jogállás

1. Összetétel

a. Létszám (az EUSZ 19. cikke és az EUMSZ 252. cikke)

Tagállamonként egy-egy bíró (28). A Bíróságot nyolc főtanácsnok segíti, akiknek számát a Tanács a Bíróság kérelmére megnövelheti. A Bíróság bírái maguk közül választanak elnököt és alelnököt, akiknek megbízatása három évre szól és megújítható.

b. Teljesítendő feltételek (az EUMSZ 253. cikke és az EUSZ 19. cikke)

- A bírákat és a főtanácsnokokat olyan személyek közül választják ki, akik megfelelnek az országukban a legfelsőbb bírói tisztségekbe történő kinevezéshez szükséges feltételeknek, vagy akik elismert szakértelemmel rendelkező jogtudósok.
- Függetlenségükhöz nem férhet kétség.

c. Kinevezési eljárás (az EUMSZ 253. cikke)

A bírákat és a főtanácsnokokat a tagállamok kormányai közös megegyezéssel nevezik ki azt követően, hogy konzultációt folytattak a jelölt személyeknek a feladatra való alkalmasságát véleményező bizottsággal (az EUMSZ 255. cikke).

2. A bírói tisztség jellemzői

a. Időtartam (az EUMSZ 253. cikke és az alapokmány)

- Hat év. Háromévente részleges megújításra kerül sor, a bírói és a főtanácsnoki kar fele felváltva megújul.

A távozó bírák és főtanácsnokok újra kinevezhetők.

b. Kiváltságok és mentességek (az alapokmány)

A bírákat és a főtanácsnokokat mentesség illeti meg mindenfajta bírósági eljárás alól. Hivatali idejük lejártá után hivatali minőségükben végzett cselekményeik vonatkozásában a mentelmi jog továbbra is megilleti őket. Hivatalukból csak a Bíróság egyhangú határozatával mozdíthatók el.

c. Kötelezettségek (az alapokmány)

A bírák és a főtanácsnokok:

- hivatalba lépésük előtt esküt tesznek (függetlenség, pártatlanság, a titkosság megőrzése);
- semmilyen politikai vagy közigazgatási hivatalt nem tölthetnek be, egyéb foglalkozást nem folytathatnak;
- kötelezettséget vállalnak arra, hogy tiszteletben tartják a hivatalukból eredő kötelezettségeket.

C. Szervezet és működés (az EUMSZ 253. cikke és az alapokmány)

1. Intézményi felépítés

Az Európai Unió Bíróságának alapokmányát a szerződésekhez csatolt, külön jegyzőkönyvben kell rögzíteni (az EUMSZ 281. cikke). A Bíróság elnökét és alelnökét a bírák maguk közül választják meg hároméves, megújítható időtartamra (a 3. sz. jegyzőkönyv 9a. cikke). Az elnök irányítja a Bíróság munkáját és elnököl a teljes ülés vagy a nagytanács tárgyalásain és tanácskozásain. Az alelnök segíti az elnököt feladatai ellátásában és szükség esetén helyettesíti őt. A Bíróság kinevezi hivatalvezetőjét. A hivatalvezető az intézmény főtitkára, aki a Bíróság elnökének felügyelete mellett irányítja az intézmény szervezeti egységeit.

2. Működés

A Bíróság elfogadja eljárási szabályzatát, amelyhez a Tanács minősített többséggel megadott jóváhagyása szükséges. A Bíróság 28 bíróból álló teljes ülésben, 15 bíróból álló nagytanácsban vagy három, illetve öt bíróból álló tanácsokban járhat el. Az intézményt az uniós költségvetésből finanszírozzák, amelyen belül külön önálló szakasz vonatkozik rá (4. szakasz).

D. Eredmények

A Bíróság az európai integrációs folyamat motorjának bizonyult.

1. Általános gyakorlat

A Costa kontra Enel ügyben 1964. július 15-én hozott ítélete alapvető fontosságú volt abban a tekintetben, hogy a közösségi jogot a nemzeti jogi rendelkezésekkel szemben elsőbbséget élvező, független jogrendként határozta meg. Ehhez hasonlóan a Van Gend & Loos ügyben 1963. február 5-én hozott ítéletében kimondta a közösségi jog tagállami bíróságok előtti közvetlen alkalmazhatóságának elvét. Más jelentős határozatai az emberi jogok védelmére vonatkoznak: a Nold-ügyben 1974. május 14-én hozott ítéletében a Bíróság kimondta, hogy az alapvető emberi jogok az általános jogelvek elválaszthatatlan részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja (4.1.2.).

2. Egyedi kérdésekben

- A letelepedés joga: a Royer-ügyben 1976. április 8-án hozott ítélet, amelyben a Bíróság megerősítette egy tagállam állampolgárának azon jogát, hogy bármely más tagállamban a fogadó ország által kiadott tartózkodási engedélytől függetlenül tartózkodjon.
- Az áruk szabad mozgása: a Cassis de Dijon ügyben 1979. február 20-án hozott ítélet, amelyben a Bíróság kimondta, hogy egy tagállamban jogszerűen gyártott és forgalmazott bármely terméket elvileg bármely más tagállam piacára be kell engedni.
- A Közösség külső hatáskörei: a Bizottság kontra Tanács ügyben 1971. március 31-én hozott AETR-ítélet, amely elismerte a Közösség nemzetközi megállapodások megkötésére vonatkozó jogát azokon a területeken, ahol a közösségi szabályozást kell alkalmazni.
- Az irányelvek nemzeti jogba történő átültetését elmulasztó vagy azt nem az előírt időn belül teljesítő tagállamok általi kártérítés megfizetésére irányuló kötelezettséget megállapító, új keletű ítéletek.
- A szociális biztonsággal és a versennyel kapcsolatos számos különböző ítélet.
- A közösségi jog tagállamok általi megsértésére vonatkozó ítéletek, amelyek létfontosságúak a közös piac zökkenőmentes működéséhez.

A Bíróság egyik legnagyobb érdeme azon elv kimondása, hogy a szerződéseket nem szabad mereven értelmezni, hanem az értelmezésnek az integráció állapotát és a szerződések célkitűzéseit kell tükröznie. Ez az elv tette lehetővé a Közösség számára az olyan területeken történő jogalkotást – mint például a szennyezés elleni küzdelem –, amelyekre vonatkozóan a szerződések nem tartalmaznak különös rendelkezéseket. (A C-176/03. sz. ügyben 2005. szeptember 13-án hozott ítéletében a Bíróság lehetővé tette, hogy az Európai Unió büntetőjoggal kapcsolatos intézkedéseket tegyen, amennyiben azok a környezetvédelmi célok elérése érdekében „szükségesek”.)

2018-ban 849 ügyet terjesztettek a Bíróság elé, ebből 568 ügy volt előzetes döntéshozatali eljárás, 63 közvetlen kereset és 199 a Törvényszék határozatai elleni

fellebbezés. 760 ügyet fejeztek be, ezen belül 520 előzetes döntéshozatali eljárást, 60 közvetlen keresetet és 165 törvényszéki határozattal szembeni fellebbezési ügyet.

A TÖRVÉNYSZÉK

A. Jogalap

Az EUMSZ 254–257. cikke, az Euratom-Szerződés 40. cikke, valamint a szerződésekhez csatolt, az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló, 3. sz. jegyzőkönyv IV. címe.

B. Összetétel és jogállás (az EUMSZ 254. cikke)

1. Összetétel

a. Létszám (az EUSZ 19. cikke és az EUMSZ 254. cikke)

Az EUMSZ 254. cikke úgy rendelkezik, hogy a bírák számát az Európai Unió Bíróságának alapokmánya határozza meg. A legutóbb [a 2016. július 6-i \(EU, Euratom\) 2016/1192 rendelettel módosított, az alapokmányról szóló 3. sz. jegyzőkönyv 48. cikke](#) szerint a Törvényszék 2016. szeptember 1-jétől kezdve 47 bíróból, 2019. szeptember 1-jétől kezdve pedig tagállamonként két bíróból áll. A bírákat a tagállamok kormányai közös megegyezéssel nevezik ki azt követően, hogy konzultációt folytattak a bírának jelölt személyek feladatára való alkalmasságát véleményező bizottsággal. Megbízatusuk hat évre szól és megújítható. A bírák a főtanácsnoki feladatok ellátására is felkérhetők, mivel a Bíróságtól eltérően a Törvényszéknek nincsenek állandó főtanácsnokai.

b. Teljesítendő feltételek

A Bíróságéival azonosak (az EUSZ 19. cikke).

c. Kinevezési eljárás

A Bíróságéival azonos.

2. A bírói tisztség jellemzői

A Bíróságéival azonosak.

C. Szervezet és működés

A bírák az elnököt maguk közül három évre, illetve hivatalvezetőjüket hat évre választják, a Törvényszék számára az igazgatási és nyelvi szolgáltatásokat a Bíróság szervezeti egységei nyújtják.

A Törvényszék a Bírósággal egyetértésben határozza meg [eljárési szabályzatát](#). A Törvényszék három vagy öt bíróból álló tanácsokban jár el. Eljárési szabályzata állapítja meg, hogy a Törvényszék mikor jár el teljes ülésben, nagytanácsban vagy egyesbíróként. A Törvényszék előtti ügyek több mint 80%-át három bíróból álló tanács tárgyalja. A Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében (rendelet útján, a Bizottság által a Bírósággal folytatott konzultációt követően előterjesztett javaslat alapján, vagy a Bíróságnak a Bizottsággal folytatott konzultációt követően előterjesztett kérelme alapján) a Törvényszékhez kapcsolódó különös hatáskörű törvényszékeket hozhat létre egyes területeken benyújtott meghatározott keresetfajták első fokon történő elbírálására (pl. védjegyekkel, használati mintákkal

és formatervezési mintákkal kapcsolatos ügyekben eljáró különös hatáskörű bíróság létrehozása, ami jelenleg megvitatás alatt áll).

2018-ban 834 ügy indult a Törvényszék előtt és 1009 ügyet fejeztek be. Az a fél, aki nem képes az eljárás költségeinek viselésére, ingyenes jogi segítségnyújtás iránti kérelmet nyújthat be.

AZ EURÓPAI UNIÓ KORÁBBI KÖZSZOLGÁLATI TÖRVÉNYSZÉKE

A 2004-ben létrehozott Közzolgálati Törvényszék rendelkezett korábban hatáskörrel az uniós intézmények és személyzetük közötti jogviták elbírálására abban az esetben, ha az nem tartozott nemzeti bíróság hatáskörébe. A Bíróság bírái számának növelése részeként [az Európai Unió és alkalmazottai közötti jogviták elsőfokú elbírálásával kapcsolatos hatáskörnek a Törvényszékre történő átruházásáról szóló, 2016. július 6-i \(EU, Euratom\) 2016/1192 európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) révén a Közzolgálati Törvényszék 2016. szeptember 1-jével megszűnt és beolvadt a Törvényszékbe. A Közzolgálati Törvényszék előtt 2016. augusztus 31-én folyamatban lévő ügyeket 2016. szeptember 1-jei hatállyal a Törvényszékhez tették át. A Törvényszék ezekben az ügyekben az ezen időpont szerinti állásuknak megfelelően tovább folytatta az eljárást, a korábbi Közzolgálati Törvényszék által ezen ügyek keretében végzett eljárási cselekmények pedig továbbra is hatályosak maradtak.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Egy, a csernobili nukleáris balesetet követően meghozandó egészségügyi intézkedések elfogadására vonatkozó jogalkotási eljárás részeként a Parlament által indított ügyben hozott ítéletében a Bíróság már 1990-ben biztosította a Parlament számára azt a jogot, hogy – a jogalkotási eljárás szerinti előjogainak védelme érdekében – a Bíróság elé terjeszthessen olyan kereseteket, amelyeknek tárgya határozatok megsemmisítése.

Az EUMSZ 257. cikke szerint a Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében, a Törvényszékhez kapcsolódó különös hatáskörű törvényszékeket hozhat létre egyes területeken benyújtott meghatározott keresetfajták első fokon történő elbírálására. Erről a Parlamentnek és a Tanácsnak a Bizottság javaslata alapján és a Bírósággal folytatott konzultációt követően, vagy a Bíróság kérelmére és a Bizottsággal folytatott konzultációt követően rendeletben kell határoznia.

Az EUMSZ 281. cikke szerint az [Európai Unió Bíróságának alapokmányát](#) rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament és a Tanács módosíthatja (európai parlamenti és tanácsi rendelet formájában). A Parlament e részvételének egyik példája [a Bíróság nemrégiben előterjesztett, 2018. március 26-i saját javaslata](#) alapokmányának módosítására: a javaslat a Bíróság és a Törvényszék közötti, az előzetes döntéshozatallal kapcsolatos hatáskörmegosztást érintő bizonyos változásokra irányul.

A Parlament az EUMSZ 263. cikkében említett egyik olyan intézmény, amely (félként) keresettel fordulhat a Bírósághoz.

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta a bírának vagy főtanácsnokoknak jelölt személyekről először egy hét főből álló bizottság ad véleményt, amelynek egy tagjára a Parlament tesz javaslatot (az EUMSZ 255. cikke).

Udo Bux
05/2019

